



Erken çocukluk sistemlerinde sektörler arası koordinasyon: Primokiz yaklaşımı

- ▷ İstikrarlı erken çocukluk hizmetleri sağlamak için sektörler arasındaki koordinasyon çok önemli.
- ▷ Primokiz, yerel hükümetlerin kapsamlı erken çocukluk stratejileri geliştirmesini destekliyor.
- ▷ Primokiz'i Jacobs Foundation İsviçre'de başlattı ve şimdi Romanya'da ISSA ile ortaklık içerisinde yürütüyor.

Konstantina Rentzou

Kıdemli Program
Yöneticisi

Mihaela Ionescu

Program Direktörü
The International Step by
Step Association (ISSA),
Leiden, Hollanda

Philine Zimmerli

Program Yöneticisi
Jacobs Foundation, Zürih,
İsviçre

Cristiana Boca

Erken Çocukluk Eğitimi
Bölüm Koordinatörü
Step by Step Center
for Education
and Professional
Development, Bükreş,
Romanya

Erken çocukluk hizmetleri öncelikle eğitim, sağlık ve sosyal refah sektörlerinin yönetimindeki bir dizi geniş programla sağlanır. Tüm bu hizmetlerin ortak amacı çocuklar ve aileleri için mümkün olan en iyi başlangıcı sağlamak olmakla birlikte bunların her biri farklı ilkeler, değerler, çerçeveler, meslekî kültürler ve uygulamalar takip edilerek uygulanır. Bu farklılıklar da genellikle hizmetlerin temininde istikrarsızlık veya kesintiler ve kalitede eşitsizlikle sonuçlanır.

Yukarıda söylenenlerin ışığında son zamanlardaki politika ve araştırma girişimleri, çocuklarımıza ve çocukluğa bakışımızı yeniden incelememizin ve yüksek kalitede geniş bir dizi hizmetin sunulması için tutarlı çalışmalar planlayıp başlatmamızın gerekli olduğuna işaret ediyor. Bu hizmetlerin hayatta mümkün olan en iyi başlangıcı ve koruyucu bakımı sağlamak amacını taşıması gerekiyor. Sağlık, beslenme, güvence ve emniyet, duyarlı bakım hizmetleri ve erken eğitim fırsatları bir çocuğun gelişiminde eşit derecede önemli olduğu için hizmetlerin birbiriyle uyumlu ve koordinasyon içinde sunulması gerekiyor (Dünya Sağlık Örgütü ve diğerleri, 2018).

Bu gereklilikler, birbiriyle uyumlu ve koordine hizmetlerin çocuklar için (örneğin davranışta, sosyal becerilerde ve öğrenmede iyileşme); ebeveynler ve aileler için (örneğin iş aramak için daha fazla zaman, daha fazla istihdam seçeneği, ailenin maddi kaynaklarında iyileşme) ve erken yaştaki çocuklarla çalışan insanlar için (uygulama ve meslekî gelişmede iyileşme) olumlu etkiler yarattığını öne süren araştırma sonuçları ile ortaya koyuluyor (Ionescu ve diğerleri, 2017).

Koordine hizmetlere yönelik bu gereklilik ayrıca gitgide artan destek temeli üzerine kuruluyor; bu da en başından itibaren eşitsizliklerle mücadele etmekle toplumsal eşitliği ve fırsat eşitliğini artırmaya yönelik etkili bir yaklaşım olarak kabul ediliyor. Bu yaklaşım aynı hizmetlerin herkese sunulmasını, kesintisiz bir koruyucu bakım sürecinin oluşturulmasını ve ek gereksinimleri bulunan ailelere ve çocuklara yoğun hizmetlerin sunulmasını sağlıyor. Aynı zamanda sosyal müdahaleden çocuk korumasına kadar mevcut süreci kapsayan hizmetlerin sunulmasını teşvik ediyor.

International Step by Step Association (ISSA) kuruluşunun temel ilkelerinden biri, "bir çocuk yetiştirmek için bir köy gerekir" şeklinde ifade ediliyor. Bu bağlamda ISSA'nın çalışmaları, çocukların ve ailelerin hak ve ihtiyaçlarının karşılanmasını

Early Childhood Matters (Erken Çocukluk Önemlidir) dergisinden alınmış bu makalenin Türkçe dilinde paylaşımı, Bernard van Leer Foundation ve ISSA arasındaki bir iş birliği girişimi aracılığıyla, ISSA üyesi Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nın (AÇEV) katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.



ve her çocuğa ideal gelişimi ve refahı için yeterli fırsatların verilmesini sağlamak amacıyla hizmetlerin yatay ve dikey koordinasyonuna odaklanıyor. ISSA, diğer girişimleri tamamlayacak biçimde "Primokiz yaklaşımının" erken çocukluk için yerel, kapsamlı ve uyumlu bir strateji elde etmek konusundaki kanıtlanmış katkısını da kabul ediyor.

Farklı ülke bağlamlarından bilgi edinmek

Hizmetlerin koordinasyonu uzun bir süreç ve bitmeyen bir yolculuk. ISSA, erken çocukluk hizmet teminini koordine etme yolunda gitmeye karar vererek çeşitli mekanizmalar aracılığıyla bu yolculuk hakkında bilgi edinmek ve bilgi vermek üzere çalışmalarını başlattı. Genel yaklaşıma dayanak oluşturan ilkeler ve bütüncül çalışma felsefesi, kaliteli hizmetler sunarak çocukların ideal gelişimini desteklemek üzere sektörler arasında daha fazla koordinasyon için gösterilen her çabanın merkezinde yer alıyor.

Söz konusu ilkeler INTESYS Projesi¹ ile önemle vurgulandı. Burada ISSA, erken çocukluk sisteminin farklı seviyelerindeki aktörlerin, yatay ve dikey bir diyalog oluşturmalarını, ayrıca iş birliği ve koordinasyonun müşterek yollarını yeniden inşa etmesini sağlamak üzere bir araç geliştirmede önemli bir rol oynadı. INTESYS projesinin sonuçları, bütünleşmeye giden yolun tek olmadığını vurguluyor. Bütünleşmeyi amaçlayan tüm müdahaleler aşağıdan yukarıya (sahada birebir hizmet sunma, topluluklar, ebeveynler) veya yukarıdan aşağıya (kuruluşlar arası yönetim, politikalar ve stratejiler) olabilir; ancak üç temel yapı taşı tarafından uyumlu hâle getirilip desteklenmelidir:

- 1 Paydaşlar arasında ortak bir vizyon ve ortak bir anlayış
- 2 Bütünleşmeyi destekleyen kilit faktörler ve
- 3 Nitelikli uygulamalar

1 INTESYS, Avrupa Komisyonu tarafından Erasmus+ Programme, Key Action 3 - Forward Looking Cooperation Projects altında finanse edilen bir projeydi. Proje Kasım 2015'te başlayıp Nisan 2019'da sona erdi ve Belçika, İtalya, Portekiz, Slovenya olmak üzere toplamda dört ülkede uygulandı..





Sonuçlar, bütünleşmeye giden yolculuğun etkili olması için dâhil olan tüm aktörlerin kapasitesi ve imkânlarının yanı sıra çocukların ve ailelerin ihtiyaçlarının da dikkate alınmasını sağlayan planlama, eyleme geçme ve yansıtmayı içeren kesintisiz ve katılımcı bir süreci temel alması gerektiğini öne sürüyor.

İlk yıllardaki hizmetleri iyileştirmeye ilişkin bilgiyi sınırların ötesine taşıma kapasitesini artırmadaki rolü düşünülerek ISSA'nın erken çocukluk sistemlerinin sektörler arası koordinasyonuna ilişkin kararlılığı, Primokiz yaklaşımının diğer ülkeler tarafından da kullanılabilmesini planlayan Jacobs Foundation tarafından görüldü ve vakıf ISSA'ya Primokiz lisansını verdi.

Primokiz yaklaşımı

Primokiz programı 2012'de Jacobs Foundation tarafından, kapsamlı erken çocukluk stratejilerini geliştirmede belediyeleri, şehirleri ve kantonları desteklemek amacıyla başlatıldı. Program başladığında küçük ve orta büyüklükteki 18 İsviçre şehri ve 3 kanton katıldı. Erken çocukluk uzmanları bu şehirlerle ve kantonlarla birlikte çalışarak bir durum analizi gerçekleştirdi ve sonuçlara göre, planlanan veya mevcut erken çocukluk eğitim ve bakım programları arasında mümkün olan en iyi etkiyi elde edecek ve ilgili belediye veya kantonda yaşayan çocukların ve ailelerin çeşitli ihtiyaçlarına uygun olacak şekilde bağlantı kurmayı amaçlayan kapsamlı bir strateji tasarladı.

“Bu yaklaşım idari kuruluşları özel aktörler ve politik alanla birleştiriyor ve erken çocukluğun ortak bir konu olduğu mesajını iletiyor.”

Bu yaklaşımı eşsiz kılan iki şey var: Bunlardan ilki, idari kuruluşları erken çocukluk alanındaki özel aktörler ve politik alanla birleştiriyor olması (yatay ve dikey iş birliği), ikincisi ise erken çocukluğun eğitim, sosyal hizmetler ve sağlık sektörlerinin müşterek bir şekilde sorumlu olduğu ortak bir konu olduğu mesajını iletmesi.

Primokiz'in başarısına ve programa gösterilen yoğun talebe yanıt olarak Jacobs Foundation 2016 yılında Primokiz² denen daha geniş bir versiyonunu sunmaya karar verdi ve bunun için uygulayıcı ortak olarak RADIX Swiss Health Foundation ve Roger Federer Foundation ile ortaklık yaptı. Primokiz² bugüne kadar İsviçre'de yaklaşık 30 bölgede uygulandı ve programa 50 kadar daha bölgenin katılması amaçlanıyor. Söz konusu bölgelere, çocukların ve ailelerinin ihtiyaçları doğrultusunda uygun yapısal koşulları ve programları devreye sokmaları amacıyla kapsamlı erken çocukluk stratejileri geliştirmeleri için yardım ediliyor.

Primokiz yaklaşımının ölçeğini artırmak

Primokiz yaklaşımı 2015 yılında, politik ve toplumsal yapıları bakımından İsviçre'ye benzeyen İsviçre'nin komşusu Almanya'da, "Qualität vor Ort" (Yerel Seviyede Kalite) adlı ulusal çaptaki programın parçası olarak başarılı bir şekilde uygulanmaya başladı. Jacobs Foundation'ın yanı sıra Federal Almanya Aile İşleri, Kıdemli Vatandaşlar, Kadınlar ve Gençlerden Sorumlu Bakanlık tarafından desteklenen program,



"Başarılı bir strateji geliştirmek için politik karar alıcıların kesintisiz desteği ve katılımı büyük önem taşıyordu."

Deutsche Kinder und Jugendstiftung (Alman Çocuk ve Gençlik Vakfı) tarafından uygulanıyor. Erken çocukluk ortamlarındaki kaliteyi artırmanın ve "Erken Çocukluk Eğitimi Üzerine Diyaloglar" düzenlemenin yanı sıra program, Primokiz yaklaşımını temel alan kapsamlı erken çocukluk stratejileri geliştirmesi için 20 Alman belediyesine destek sağlıyor.

İsviçre'de Primokiz programının ilk evresi sonuçlandıktan bir yıl sonra yapılan bir değerlendirme, katılan hemen hemen bütün bölgelerde politik karar alıcıların, stratejiyi benimseyen ve önerilen tedbirleri ve uygulama kaynaklarını kabul eden olumlu kararlar aldığını gösterdi. Ayrıca alandaki aktörlerin yanı sıra eğitim, sağlık ve sosyal hizmetler arasındaki ağ ve koordinasyonun da sağlandığı ifade edildi. Katılımcı süreç aracılığıyla dâhil olan tüm aktörler arasında erken çocukluğun önemi ve geniş kapsamına ilişkin genel bir farkındalık ve derin bir anlayış gelişti.

Herkesin hemfikir olduğu gibi, başarılı bir strateji geliştirmek için politik karar alıcıların kesintisiz desteği ve katılımının büyük önem taşıdığı ortaya çıktı. Henüz stratejilerini sonuçlandırma aşamasında olan Alman belediyelerinde de benzer olumlu etkiler görüldü.

Romanya Sizinle Büyüyor

Erken çocukluk alanındaki uzun süreli deneyimlerden, INSTESYS projesinin yakın zamandaki sonuçlarından ve Primokiz yaklaşımının getirdiği faydalı yeni bilgilerden yararlanan ISSA, erken çocukluk için koordineli bir politika ve hizmet sunumu sağlamanın önemi üzerine farkındalık yaratmaya devam ediyor. ISSA hâlihazırda, toplum veya belediye seviyesinde artan iş birliği ve koordinasyon yoluyla erken yaşlardaki çocuklar ve aileleri için erken çocukluk hizmetlerinin tasarımına, planlamasına ve sunulmasına yönelik yeni yollar kullanmak üzere Romanya'da dört yıllık bir müdahalenin uygulanması için Jacobs Foundation, Step by Step Center for Education and Professional Development ve UNICEF ile ortaklık içinde çalışıyor.

"Romania Grows with You" (Romanya Sizinle Büyüyor) adı verilen bu müdahale, ülkede gündem konusu olarak erken çocukluk politikaları ve uygulamalarına dikkat çekerken nitelikli erken çocukluk hizmetlerinin önemine dair kanıtlar sunarak köklü bir değişiklik yaratmayı amaçlıyor. Diğer model ve yöntemler arasında, birlikte çalışarak mevcut durumu analiz edecek, gelecekteki ilk yılların hizmet teminine dair bir vizyon geliştirecek; sağlık, sosyal bakım ve eğitim arasında ve tüm ilgili kurum ve çıkar grupları arasında dikey ve yatay bağlantılar kuracak idari, meslekî ve özel aktörleri içeren güçlü ve kapsamlı bir ağı geliştirilmesini desteklemek üzere Primokiz yaklaşımı kullanılacak.

Primokiz, Romanya'da iki pilot vilayette ve Bükreş'te bir bölgede kullanılacak. Romania Grows with You programının parçası olarak seçilen iki vilayet, projeye büyük ilgi gösterdi ve yerel ihtiyaçları daha iyi karşılamak için nitelikli erken çocukluk hizmetleriyle daha fazla ilgilenmeye başladı. Proje, erken yaşlardaki çocuklara yönelik nitelikli erken çocukluk hizmetlerini desteklemede UNICEF



ve Step by Step Center for Education and Professional Development'ın uzmanlığının yanı sıra erken çocukluk hizmetlerinin güçlendirilmesine ilişkin önceki yerel girişimleri, deneyimi ve bilgiyi temel alacak.

İki vilayetten elde edilen anahtar bilgiler ve çıkarılan dersler, ulusal seviyede erken çocukluk hizmetlerine yönelik kapsamlı yaklaşımın ölçeğini artırma amacına destek olacak. Proje, başlangıcında doğumdan 6 yaşa kadar çocuklar için sunulan 60'a yakın hizmette uygulanacak. Proje dört yıllık uygulama süresince hem geleneksel (çocuk yuvaları ve kreşler) hem de tamamlayıcı hizmetler olarak ilk yıllara ait 100'e kadar hizmete ulaşmayı hedefliyor. Jacobs Foundation ile ISSA arasındaki ortaklıkla ilgili gelecek planları arasında, ortaklığı Romanya'da sürdürmek ve Primokiz yaklaşımının iki ülkede daha uygulanma olasılığını araştırmak yer alıyor.

➔ Bu yazıyı internet üzerinden okumak için: earlychildhoodmatters.online/2019-11

KAYNAKÇA

Ionescu, M., Trikić, Z. and Pinto, L.M. (2017). *INTESYS Toolkit. Towards Integrated Early Childhood Education and Care Systems – Building the foundations*. Şu linkten ulaşılabilir: <http://www.europe-kbf.eu/en/projects/early-childhood/intesys/toolkit> (erişim tarihi Şubat 2019).

Dünya Sağlık Örgütü, Unicef ve Dünya Bankası Grubu (2018). *Nurturing Care for Early Childhood Development: A framework for helping children survive and thrive to transform health and human potential*. Cenevre: Dünya Sağlık Örgütü. Şu linkten ulaşılabilir: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/272603/9789241514064-eng.pdf> (erişim tarihi Şubat 2019)